

Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*

The Examination of Competency Level of Counselor Trainees in Reflection of Content and Reflection of Feeling Skills

Betül MEYDAN**

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, psikolojik danışman adaylarının etkili ve etkisiz içerik ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etmelerine yönelik yeterlik düzeylerini belirlemek ve söz konusu becerilere ilişkin bir ders alma, bireyle psikolojik danışma uygulaması yapma ve süpervizyon alma durumlarına göre yeterlik düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Katılımcılar 809 psikolojik danışman adayından oluşmaktadır. Veriler, Psikolojik Danışma Beceri Ayırt Etme Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Bulgular, öğrencilerin etkili ve etkisiz içerik ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterliklerinin “orta düzeyde” olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin uygulama öncesindeki bir dersi almalarına göre etkili ve etkisiz içerik yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterlikleri anlamlı düzeyde fark göstermiştir. Öğrencilerin bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmalarına ve süpervizyon almalarına göre yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterlikleri anlamlı düzeyde fark göstermiştir. Ancak, öğrencilerin uygulama öncesinde bir dersi almış olmalarına göre etkili ve etkisiz duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterlikleri anlamlı düzeyde fark göstermemiştir. Araştırma bulguları, psikolojik becerileri eğitimi ışığında tartışılmış ve gelecek araştırmalara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar sözcükler: içerik yansıtma, duygu yansıtma, psikolojik danışma becerileri, psikolojik danışman eğitimi.

ABSTRACT: The purpose of the study was to determine the competence of counselor trainees in discriminating effective and ineffective reflection of content and reflection of feeling skills and whether those vary with respect to take pre-practicum, practicum, and supervision courses. Participants were 809 counselor trainees. Data were collected by using Microcounseling Skill Discrimination Scale and Demographic Information Form. Results showed that students were moderately competent for discriminating effective and ineffective reflection of content and feeling skills. There was a significant difference in reflection of content skill between students who had taken a pre-practicum course and those who had not this course. There was a significant difference in reflection skills between students who had taken a practicum and supervision courses and those who had not these courses. However, competence in discriminating effective and ineffective reflection of feeling skill did not differ significantly whether or not counselor trainees had taken a pre-practicum course. The results were discussed in the light of counseling skills training literature and some suggestions were proposed regarding future studies.

Keywords: reflection of content, reflection of feeling, counseling skills, counselor education.

1. GİRİŞ

Etkili psikolojik danışma yardımı sunmanın en temel koşullarından biri psikolojik yardımı veren kişinin etkili bir psikolojik danışman olmasıdır (Hackney ve Cormier, 2005). Etkili psikolojik danışman olabilmenin temel koşullarından birisi ise psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerini kazanmaları ve etkili bir şekilde kullanabilmeleridir. Esasen “psikolojik danışma becerileri”, psikolojik danışman adayları için psikolojik danışmayı nasıl yapacaklarının kılavuzu niteliğindedir. Literatür incelendiğinde, psikolojik danışma becerilerinin “temel” ve “ileri” düzey beceriler olarak sınıflandırılmasının genel bir kabul gördüğü bilinmektedir (Ivey ve Ivey, 2003; Longborg, Daniels, Hammond, Houghton-Wenger ve Brace, 1991). Temel psikolojik danışma becerileri dikkati verme, açık ve kapalı uçlu soru sorma,

* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yrd. Doç. Dr. Mine Aladağ danışmanlığında yürütülen “Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinin kısaltılmış halidir ve XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr., Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir-Türkiye, e-posta: betul.meydan@ege.edu.tr

danışanı gözleme, içerik yansıtma, duygu yansıtma ve özetleme becerilerini kapsarken, ileri düzey beceriler ise yüzleştirme, kendini açma, anlamı yansıtma ve odaklanma becerilerini kapsamaktadır. Tüm bu psikolojik danışma becerileri içerisinde ise içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerileri (yansıtma becerileri) psikolojik danışman eğitiminin köşe taşları olarak kabul edilmektedir (Hill ve diğerleri, 2008). Çünkü etkili yansıtma becerisi kullanabilen psikolojik danışmanlar, danışanlarını dikkatle dinledikleri ve uygun sözel ifadeleri kullandıkları için “*seninle buradayım*” mesajını danışanlarına iletebilmekte ve daha etkili bir psikolojik danışma ilişkisi kurabilmektedirler. Bununla birlikte, psikolojik danışmanlar yansıtma becerileri yoluyla danışanlarını doğru anlayıp anlamadıklarını kontrol ettikleri için danışanın sorununa uygun olan müdahale(lere) etkili bir şekilde karar verebilmekte ve bu müdahaleleri uygulayabilmektedirler (Griffith ve Frieden, 2000). Bu bağlamda, bu araştırmada etkili psikolojik danışman olmanın ve dolayısıyla psikolojik danışman eğitim programlarının ayrılmaz bir parçası olan (Fong, Borders, Ethington ve Pitts, 1997; Griffith ve Frieden, 2000; Nelson ve Neufeldt, 1998) içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine odaklanılmıştır.

Yansıtma becerilerinin de içinde bulunduğu psikolojik danışma becerilerinin psikolojik danışman adaylarına kazandırılması süreci psikolojik danışman eğitiminin en kritik noktalarından biridir (Whiston ve Coker, 2000). Bu noktada, psikolojik danışmanlık mesleğinin doğduğu Amerika Birleşik Devletleri’ndeki (A.B.D) üniversitelerde psikolojik danışman eğitimi veren eğitim programları incelendiğinde, psikolojik danışma becerilerini kazandırmayı amaçlayan eğitime özel bir önem verildiği ve söz konusu bu eğitimin “uygulama öncesi (pre-practicum)”, “uygulama (practicum)” ve “kurum deneyimi (internship)” olmak üzere üç temel öğeden oluştuğu görülmektedir. Bu öğeler çerçevesinde, uygulama öncesindeki derslerde, sınıf ortamında kazandırılmaya çalışılan psikolojik danışma becerileri, uygulama ve kurum deneyimi dersleri kapsamında gerçek psikolojik danışma uygulamaları ile pekiştirilmektedir (Bradley ve Fiorini, 1999; CACREP, 2001; 2009; Whiston ve Coker, 2000). Bununla birlikte, psikolojik danışman eğitiminde uygulama öncesindeki dersler ve psikolojik danışma uygulamaları önemli ve kritik bir beceri kazanma aracı olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Psikolojik danışma uygulaması yapmanın yanı sıra söz konusu psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon almak da son derece önemli görülmektedir (Bernard ve Goodyear, 2004). Yapılan araştırmalar incelendiğinde ise A.B.D’nin psikolojik danışmanlık mesleğinde hatırı sayılır bir üstünlüğü olmasına rağmen, günümüzde halen psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeyleri ve bu bağlamda uygulama öncesindeki ve uygulama derslerinin bu becerileri ne düzeyde kazandırdığına (Adams, 2006; Bradley ve Fiorini, 1999; Cummings Hallberg, Martin, Slemmon ve Hiebert, 1990; Etringer ve Hillerbrand, 1995; Ivey, Normington, Miller, Morrill ve Haase, 1968; Pitts, 1992; Sexton, 2000; Whiston ve Coker, 2000); ve psikolojik danışman adaylarına psikolojik danışma becerilerini kazandırmada süpervizyon sürecinin etkisine ilişkin araştırmalara (Freeman ve McHenry, 1996; Ögren, Jonsson ve Sundin, 2005; Ronnestad ve Skovholt, 1993; Urbani ve diğerleri, 2002; Wheeler ve King, 2000; Wheeler ve Richards, 2007; Woodard ve Lin, 1999; Zorga, 2002) devam edildiği görülmektedir.

Türkiye’de psikolojik danışman eğitimi programları incelendiğinde, söz konusu eğitimin lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde olmak üzere üç düzeyde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD) programlarında verildiği görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de RPD lisans programları aracılığıyla “uygulayıcılar” yetiştirildiği düşünüldüğünde, RPD lisans programlarının psikolojik danışman eğitimi kapsamında özel bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Ancak, RPD lisans programlarının ve dolayısıyla bu eğitim kapsamındaki psikolojik danışma becerilerini kazandırmayı amaçlayan eğitimin içerikleri incelendiğinde, bu eğitimlerin uygulama öncesi (pre-practicum), uygulama (practicum) ve kurum deneyimi (internship) şeklinde somut olarak sınıflandırılmış öğelerden oluşmaması; söz konusu psikolojik

danışma uygulamalarına ilişkin süpervizyonun da kim tarafından, ne şekilde ve kaç saat verileceği gibi standartlarının belli olmaması dikkat çekmektedir. Psikolojik danışma becerileri konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde ise araştırmaların olarak empatik beceri düzeyi ve empatik eğilim üzerinde odaklandığı görülmektedir (Aydın, 1996; Köseoğlu, 1994; Sargın, 1993; Tanrıdağ, 1992; Ünal, 1997; Yıldırım, 1992).

Bu bilgiler ışığında, psikolojik danışman eğitiminin kritik öneme sahip alanlarından biri olan psikolojik danışma becerilerinin Türkiye’de RPD lisans programları kapsamında ne tür derslerle ve nasıl kazandırılmaya çalışıldığına ortaya konmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de psikolojik danışma becerilerinin uygulama öncesi dersler ile kazandırılmasına (Aladağ ve Bektaş, 2007; Aladağ, 2013; Bektaş ve Aladağ, 2005; Yaka, 2011); bu becerilerin pekiştirilmesinde psikolojik danışma uygulamalarının rolüne (Aladağ ve Bektaş, 2007; 2009; Denizli, Aladağ, Bektaş, Cihangir-Çankaya ve Özeke-Kocabaş, 2009) ve süpervizyon sürecinin önemine (Aladağ ve Bektaş, 2007; 2009; Denizli ve diğerleri, 2009; Kavas, 2006; Özkan, Anjel ve Soysal, 2009) ilişkin araştırmaların yapılmaya başlandığı görülmektedir. Fakat bu alanda daha fazla araştırmaya gereksinim olduğu da açıktır. Bu doğrultuda, bu araştırmanın amaçlarından biri, Türkiye’de 2008–2009 eğitim öğretim yılında RPD lisans programı dördüncü sınıf öğrencilerinin etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine yönelik yeterliklerini belirlemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerinde ilişkin bir ders alıp almamalarına, bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamalarına ve bireyle psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin süpervizyon alıp almamalarına göre söz konusu becerilere ilişkin yeterlik düzeylerinde anlamlı fark olup olmadığının incelenmesidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma Türkiye’de 2008–2009 eğitim öğretim yılında RPD lisans programı dördüncü sınıf öğrencilerinin etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine yönelik yeterliklerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bununla birlikte, bu araştırma psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bu becerilere ilişkin bir ders alıp almamalarına, bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamalarına ve yaptıkları bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon alıp almamalarının göre incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, bu araştırma var olan bir durumun ortaya çıkarılmasını hedeflemektedir. Bu bağlamda, bu araştırmanın betimleyici bir tarama araştırması olduğu söylenebilir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın yapıldığı 2008–2009 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Türkiye’de 19 devlet üniversitesinde RPD lisans programında (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi) dördüncü sınıf olduğu görülmüştür (ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, 2008). Söz konusu 19 RPD lisans programına devam eden tüm dördüncü sınıf öğrencileri (psikolojik danışman adayları) araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Veri toplama araçlarının uygulanması sırasında sınıfta bulunmayan ve/veya araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan psikolojik danışman adayları araştırmanın evreninden

çıkarıldıktan sonra geriye kalan 809 *psikolojik danışman adayının tümü* araştırmanın örneklemini olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 809 katılımcıdan 399'ı (% 49) kadın, 319'u (% 39) erkektir ve 91 (% 12) katılımcı cinsiyetini belirtmemiştir. Yaş aralığı 19-38 arasında değişen katılımcıların yaş ortalaması 22,25'tir. Örneklem, evrenin % 70'ini temsil etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Psikolojik danışma beceri ayırt etme ölçeği

Psikolojik Danışma Beceri Ayırt Etme Ölçeği (PDBAÖ) Lee, Zingle, Patterson, Ivey ve Haase (1976) tarafından "Microcounseling Skill Discrimination Scale (MSDS)" adıyla geliştirilmiş ve Türkçe'ye Yaka (2005) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerindeki yeterlik düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. Ölçekte 22'si içerik yansıtma ve 22'si duygu yansıtma ile ilgili olmak üzere toplamda 44 psikolojik danışman tepkisi bulunmaktadır. Ölçek, yedi noktalı bir derecelendirmeden yararlanılarak doldurulmakta ve puanlanmaktadır. PDBAÖ'den psikolojik danışman adayının alabileceği puan 44 ile 308 arasında değişmektedir. PDBAÖ'nün İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma kısımları birbirinden ayrı olarak da değerlendirilebilmektedir. Bu durumda, bireyin her bir kısımdan alabileceği puan en az 22 ile 154 arasında değişmektedir. Ölçeğin tümünden veya her bir kısmından alınan yüksek puan, psikolojik danışman'ın, etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma tepkilerini ayırt etme yeteneğinin yüksek olduğunu; alınan düşük puan ise psikolojik danışman'ın etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma tepkilerini ayırt etme yeteneğinin düşük olduğunu göstermektedir.

PDBAÖ'nün Yaka (2005) tarafından 220 psikolojik danışman üzerinde yapılan faktör analizi sonuçları ölçeğin geçerli olduğunu göstermiştir. Ölçeğin güvenirlik çalışması kapsamında ise Cronbach alfa güvenirlik katsayıları etkili psikolojik danışman tepkileri için .87 ve etkisiz psikolojik danışman tepkileri için .94 olarak bulunmuştur. PDBAÖ'nün Ercan, Er, Uçar ve Yaka (2009) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin etkili içerik yansıtma ve duygu yansıtma ile etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma tepkilerinden oluşan iki faktörlü yapısını doğrulamış; Cronbach alfa güvenirlik katsayıları ise İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için .74; Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için .78 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında ise PDBAÖ'nün psikolojik danışman adaylarına ilişkin geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla iç tutarlık ölçütüne dayalı madde analizi ve faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı "Etkili Psikolojik Danışman Tepkileri" kısmı için .83 "Etkisiz Psikolojik Danışman Tepkileri" kısmı için .90 olarak bulunmuştur.

2.3.2. Kişisel bilgi formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu form, psikolojik danışman adaylarının cinsiyet ve yaş gibi demografik bilgilerini elde etmek için kullanılmıştır. Bununla birlikte, psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders alıp almama, bireyle psikolojik danışma uygulamasını/uygulamalarını yapıp yapmama ve bu uygulama/uygulamalara yönelik süpervizyon alıp almamalarına ilişkin bilgileri de bu form ile elde edilmiştir.

2.4. İşlem Yolu

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları örneklemini oluşturan 19 üniversiteden 13'üne (Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe

Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi) RPD Anabilim Dallarından gerekli izinler alındıktan sonra uygulamayı yapacak öğretim elemanlarına posta yoluyla gönderilmiş; gönüllü olan psikolojik danışman adaylarına uygulanmış ve geri dönüşü yine posta yoluyla yapılmıştır. Örneklem kapsamındaki altı üniversitede (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi) gönüllü olan psikolojik danışman adaylarına ise veri toplama araçları bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulamalar yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür. Veri toplama süreci sonunda, elde edilen 832 veri toplama aracından 23'ü hatalı doldurulduğu için bu veriler analize dâhil edilmemiştir. Sonuçta, araştırmacının alt problemleri ile ilgili analizler toplam 809 katılımcının verileri üzerinde yapılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler, Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (SPSS, Statistical Package for the Social Sciences) 15.0 ile çözümlenmiştir. PDBAÖ'nün norm çalışması kapsamında z puanları ve psikolojik danışman adaylarının etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt edebilme düzeylerine ilişkin yeterliklerinin belirlenmesi için betimsel istatistiklerden ortalama, standart sapma ve yüzdeler kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin istatistiksel analizlerine başlamadan önce, bağımsız gruplar için t-testi analizinin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Bu incelemelerin sonuçları gerekli varsayımların karşılandığını ortaya koyduğundan alt problemlere ilişkin istatistiksel analiz olarak bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Betimlenmesine Ait Bulgular

Bu araştırma kapsamında yer alan psikolojik danışman adaylarının etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterlikleri belirlenmeden önce PDBAÖ'nün norm çalışması yapılmıştır. Söz konusu norm çalışması sonucunda, ölçeğin hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için üç grup belirlenmiştir. Bu grupların puan aralıkları, İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için Tablo 1'de, Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1: Psikolojik danışman adaylarının PDBAÖ-İçerik Yansıtma'dan (PDBAÖ-IY) aldıkları puanlara göre ayrıldıkları gruplar ve puan aralıkları

Ölçek	Etkili ve etkisiz içerik yansıtma tepkilerini düşük düzeyde ayırt edebilenler	Etkili ve etkisiz içerik yansıtma tepkilerini orta düzeyde ayırt edebilenler	Etkili ve etkisiz içerik yansıtma tepkilerini yüksek düzeyde ayırt edebilenler
PDBAÖ-IY	104 ve altı	104 ve 132 arası	132 ve üstü

Tablo 2: Psikolojik danışman adaylarının PDBAÖ-Duygu Yansıtma'dan (PDBAÖ-DY) aldıkları puanlara göre ayrıldıkları gruplar ve puan aralıkları

Ölçek	Etkili ve etkisiz duygu yansıtma tepkilerini düşük düzeyde ayırt edebilenler	Etkili ve etkisiz duygu yansıtma tepkilerini orta düzeyde ayırt edebilenler	Etkili ve etkisiz duygu yansıtma tepkilerini yüksek düzeyde ayırt edebilenler
PDBAÖ-DY	107 ve altı	107 ve 131 arası	131 ve üstü

Tablo 1 ve Tablo 2’de yer alan psikolojik danışman adaylarının etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterliklerinin belirlenmesine ait bulgular incelendiğinde, PDBAÖ’nün İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için katılımcılardan 143’ünün etkili ve etkisiz tepkileri ayırt etme düzeylerinin “düşük”, 542’sinin “orta” ve 124’ünün “yüksek” olduğu görülmüştür. Duygu yansıtma tepkileri kısmı için ise 115 katılımcının etkili ve etkisiz tepkileri “düşük” düzeyde, 565’inin “orta” ve 129’unun “yüksek” düzeyde ayırt edebildiği bulunmuştur. Ayrıca, İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından alınan en yüksek puan 147 ve en düşük puan 79 iken, Duygu Yansıtma Tepkileri kısmından alınan en yüksek puanın 148 ve en düşük puanın da 74 olduğu bulunmuştur.

3.2. Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Bu Becerilere İlişkin Bir Ders Alıp Almamalarına Göre İncelenmesine Ait Bulgular

Psikolojik danışman adaylarının etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerini ayırt etme düzeylerine ilişkin yeterliklerinin, bu becerilere ilişkin bir ders alıp almamalarına göre anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi için 807 katılımcının verileri üzerinde bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır. Bağımsız gruplar için t-testi analizinin yapılabilmesi için her iki grubun puanlarının varyanslarının homojen olması gerekmektedir (Büyüköztürk 2007). Araştırmanın katılımcılarından elde edilen puanların dağılımının varyanslarının homojenliğinin test edilmesi için yapılan Levene testi sonucunda hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı puanlarının ($F=2,85$; $p>.05$) hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı puanlarının ($F=2,71$; $p>.05$) dağılımının homojen olduğu sonucuna varılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının becerilere ilişkin ders alıp almamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Psikolojik danışman adaylarının becerilere ilişkin ders alıp almamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri

	Grup	n	\bar{x}	s	Sd	t
PDBAÖ-İY	İçerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders almış	784	118,15	13,31	805	3,78*
	İçerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders almamış	23	107,44	16,90		
PDBAÖ-DY	İçerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders almış	784	119,44	11,38	805	1,90**
	İçerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders almamış	23	114,83	14,67		

* $p < .01$ ** $p > .05$

Tablo 3’te görüldüğü gibi, psikolojik danışman adaylarının “İçerik Yansıtma Tepkileri” kısmından aldıkları puanların ortalamalarını karşılaştırmak için yapılan t-testi sonucunda, üniversite eğitimi sırasında içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders aldığını belirtenlerin ortalamasının bu dersi almadığını belirtenlerin ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($t(805)=3,78$, $p<.01$). Psikolojik danışman adaylarının “Duygu Yansıtma Tepkileri” kısmından aldıkları puanların ortalamalarını karşılaştırmak için yapılan t-testi sonucunda ise, üniversite eğitimi sırasında içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders aldığını belirtenlerin ortalaması ile bu dersi almadığını belirtenlerin ortalaması arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı ortaya çıkmıştır ($t(805)=1,90$; $p>.05$).

Ayrıca üniversite eğitimi sırasında içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders aldığını belirtenlerin İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından aldıkları puanların etki

büyüklüğü değerleri göz önünde bulundurulduğunda, içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders alıp almamaya göre İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından alınan puanlar için bulunan $d=0,79$ büyük etki değerini göstermiştir (Gravetter ve Wallnau, 2007). Bu durum, içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders aldığını belirten psikolojik danışman adayları ile bu dersi almadığını belirtenlerin İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir.

3.3. Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması Yapıp Yapmamalarına Göre İncelenmesine Ait Bulgular

Araştırmanın psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamalarına ilişkin değişkenine ait bağımsız gruplar için t-testi için 809 katılımcının PDBAÖ puanları üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın katılımcılarından elde edilen puan dağılımının varyanslarının homojenliğinin test edilmesi için yapılan Levene testi sonucunda hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için ($F=2,74$; $p>.05$) hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için ($F=1,40$; $p>.05$) varyansların homojen olduğu sonucuna varılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri

	Grup	n	\bar{x}	s	Sd	t
PDBAÖ-İY	Bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmış	758	118.25	13.29	80	3.31*
	Bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmamış	51	111.82	15.72	7	
PDBAÖ-DY	Bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmış	758	119.62	11.31	80	3.00*
	Bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmamış	51	114.65	13.36	7	

* $p < .01$

Tablo 4’te görüldüğü gibi, bireyle psikolojik danışma uygulaması yaptığını belirten psikolojik danışman adaylarının hem İçerik Yansıtma hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmından aldıkları puanların ortalaması ile bu uygulamayı yapmadığını belirten psikolojik danışman adaylarının puanlarının ortalamasının karşılaştırılması için yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonucunda, üniversite eğitimi sırasında bireyle psikolojik danışma uygulaması yaptığını belirtenlerin ortalamasının, bu uygulamayı yapmadığını belirtenlerin ortalamasından hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için ($t(807)=3,31$, $p<.05$) hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için ($t(807)=3,00$, $p<.05$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Etki büyüklüğü değerleri göz önünde bulundurulduğunda, bireyle psikolojik danışma uygulaması yapıp yapmamaya göre İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından alınan puanlar için bulunan $d=0,48$ orta büyüklükte ve Duygu Yansıtma Tepkileri kısmından alınan puanlar için bulunan $d=0,43$ yine orta büyüklükte bir etki büyüklüğünü göstermiştir (Gravetter ve Wallnau, 2007). Bu durum, bireyle psikolojik danışma uygulaması yaptığını belirten psikolojik danışman adayları ile bu uygulamayı yapmadığını belirtenlerin hem İçerik Yansıtma ve hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısımlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak orta düzeyde olduğunu göstermiştir.

3.4. Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamasına İlişkin Süpervizyon Alıp Almamalarına Göre İncelenmesine Ait Bulgular

Araştırmanın bu değişkenine ilişkin yapılan bağımsız gruplar için t-testi 809 katılımcının verileri üzerinden yapılmıştır. Analize başlamadan önce araştırmanın katılımcılarından elde edilen puan dağılımının varyanslarının homojenliğinin test edilmesi için yapılan Levene testi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için ($F=0.74$; $p>.05$) hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı puanları için ($F=1.34$; $p>.05$) varyansların homojen olduğu sonucuna varılmıştır. Psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon alıp almamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon alıp almamalarına göre içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin t değerleri

Grup		n	\bar{x}	s	Sd	t
PDBAÖ-İY	Bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon almış	616	119.28	13.16	807	5.47*
	Bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon almamış	193	113.28	13.71		
PDBAÖ-DY	Bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon almış	616	120.33	11.22	807	4.58*
	Bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon almamış	193	116.04	11.83		

* $p < .01$

Tablo 5'te görüldüğü gibi, bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon aldığını belirten psikolojik danışman adaylarının hem İçerik Yansıtma hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmından aldıkları puanların ortalaması ile bu uygulamaya ilişkin süpervizyon almadığını belirten psikolojik danışman adaylarının puanlarının ortalamasının karşılaştırılması için yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonucunda, bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon aldığını belirtenlerin ortalamasının, bu uygulamayı yapmadığını belirtenlerin ortalamasından hem İçerik Yansıtma Tepkileri kısmı için ($t(807)=5.47$; $p<.01$) hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısmı için ($t(807)=1.90$; $p<.05$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Etki büyüklüğü değerleri göz önünde bulundurulduğunda, bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon alıp almamaya göre İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından alınan puanlar için bulunan $d=0.45$ küçük ile orta büyüklük arasında ve İçerik Yansıtma Tepkileri kısmından alınan puanlar için bulunan $d=0.38$ yine küçük ile orta büyüklük arasında bir etki büyüklüğünü işaret etmiştir (Gravetter ve Wallnau, 2007). Bu durum, bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon aldığını belirten psikolojik danışman adayları ile bu uygulamaya ilişkin süpervizyon almadığını belirtenlerin hem İçerik Yansıtma ve hem de Duygu Yansıtma Tepkileri kısımlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak orta düzeyde olduğunu göstermiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öncelikle psikolojik danışma becerilerinin köşe taşı olarak nitelendirilen içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerinin orta

düzeyde kazanılması Türk psikolojik danışman eğitiminin niteliği açısından düşündürücüdür. Çünkü psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerini ne düzeyde kazandıkları onların sundukları psikolojik danışma yardımının etkililiğini belirlemektedir (Gladding, 2000). Bununla birlikte, temel psikolojik danışma becerilerinin ileri düzey psikolojik danışma becerilerinin temelini oluşturduğu düşünüldüğünde, içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerinin dahi henüz “orta” düzeyde kazandırılması, ileri düzey psikolojik danışma becerilerinin psikolojik danışman adaylarına ne düzeyde kazandırılarak mezun edildikleri konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Bununla birlikte, bu çalışmada psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin, söz konusu becerilere ilişkin bir ders alıp almamalarına göre incelenmesine ait elde edilen bulgunun, genellikle diğer çalışmalardan elde edilen bulgularla tutarlı olduğu görülmektedir (Aladağ ve Bektaş, 2007; Danish, D’Augelli ve Brock, 1976; Hill ve diğerleri, 2008). Ayrıca, psikolojik danışman adaylarının söz konusu becerilere ilişkin bir ders alıp almamalarına göre duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinde anlamlı düzeyde fark yaratmadığını ortaya koyan araştırmalar (Aladağ ve Bektaş, 2007; Daniels ve Ivey, 2007; Kasdorf ve Gustafson, 1978; akt: Daniels, 2003; Yaka, 2011) olduğu gibi içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin dersler alan psikolojik danışman adaylarının duygu yansıtma becerisini kazandıklarını gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Danish, D’Augelli ve Brock, 1976; Hill ve diğerleri, 2008; Ivey ve diğerleri, 1968). Örneğin, Kasdorf ve Gustafson (1978; akt: Daniels, 2003) ve Daniels ve Ivey (2007) duygu yansıtma gibi diğer becerilere göre daha karmaşık becerilerin psikolojik danışman adaylarına uygulama öncesindeki derslerde kazandırılmasının zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle, duygu yansıtma becerisinin kazandırılabilmesi için ders içeriğinin daha yapılandırılmış olması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Benzer şekilde, Aladağ ve Bektaş (2007), “Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri” dersinin psikolojik danışman adaylarının duygu yansıtma becerisine ilişkin yeterlik düzeylerini arttırmada etkili olmadığını bulmuşlardır. Öte yandan, Ivey ve diğerlerinin (1968) mikro beceri eğitiminin basamaklarını kullanarak psikolojik danışma becerilerine ilişkin bir derste psikolojik danışman adaylarının duygu yansıtma becerisini kazanma durumlarını incelemişlerdir. Sonuçlar, bu dersin psikolojik danışman adaylarına duygu yansıtma becerisini etkili bir şekilde kazandırdığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Danish ve diğerleri (1976) psikolojik danışma becerilerine ilişkin bir dersin, psikolojik danışman adaylarına duygu yansıtma becerisini kazandırmada etkili olduğunu bulmuşlardır. Bununla birlikte, Kasdorf ve Gustafson (1978; akt: Daniels, 2003) ve Daniels ve Ivey’nin (2007) belirttiği gibi, duygu yansıtma becerisi içerik yansıtma becerisine kıyasla daha zor kazanılan bir psikolojik danışma becerisidir. Sonuçta, bu araştırmanın sonuçlarına ve ilgili literatürdeki diğer çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, duygu yansıtma becerisinin kazandırılmaya çalışıldığı derslerin içeriklerinin, psikolojik danışman adaylarının duygu yansıtma becerisine ilişkin yeterlik düzeylerini arttırmada yeterli olmadığı şeklinde bir yorum yapmak mümkün görünmektedir.

Ayrıca, araştırmanın psikolojik danışman adaylarının yaptıkları bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin süpervizyon aldıklarında etkili ve etkisiz içerik yansıtma ve duygu yansıtma tepkilerini daha iyi ayırt etmelerine ilişkin bulgusu literatür ışığında değerlendirildiğinde, Ronnestad ve Skovholt’un (1993) araştırmalarında psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecini, psikolojik danışma becerilerini kazanmalarında destekleyici ve önemli bir öğretim aracı olarak belirttiklerini ortaya koyduğu görülmüştür. Türkiye’de süpervizyon sürecine ilişkin yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri ise Aladağ ve Bektaş (2009) tarafından yürütülmüştür. Bu araştırmanın sonucunda, “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması I ve II” dersleri kapsamında yürütülen süpervizyon sürecinin psikolojik danışman adaylarının içinde içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerini arttırmada etkili olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, psikolojik danışman eğitime, psikolojik danışma becerileri eğitime ve yapılacak araştırmalara ilişkin bazı öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle Türkiye’de RPD lisans programlarındaki psikolojik danışman adaylarının bir kısmının üniversite eğitimi sırasında içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin bir ders almadan (n=23), bir kısmının ise bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmadan (n=51) ve bireyle psikolojik danışma uygulamasına yönelik süpervizyon almadan (n=193) mezun oldukları görülmüştür. Bu sonuç, Türkiye’de RPD lisans programlarının, psikolojik danışman adaylarının ve psikolojik danışman eğitimcilerinin görüşleri ışığında değerlendirilebileceğini ve yeniden yapılandırılabilirliğini düşündürmektedir. Bu yapılandırma kapsamında, duygu yansıtma becerisinin psikolojik danışman adaylarına daha etkili bir biçimde nasıl kazandırılabilirliğine ilişkin bazı çalışmaların yapılması ve ilgili derslerin yeniden yapılandırılması da yararlı olabilir. Dahası, duygu yansıtma becerisinin sadece uygulama öncesi bir dersle kazandırılmasının güç olduğu düşünüldüğünde, söz konusu bu psikolojik danışma becerisinin uygulama öncesi ders ile eş zamanlı veya dersi takiben yapılacak rol oynamalar ile pratik edilerek pekiştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, bu araştırma ile, psikolojik danışma uygulamasının kaç danışan ile yürütüleceği ve kaç oturum devam edeceğine ilişkin standartların belli olmadığı görülmüştür. Bu nedenle, söz konusu uygulama derslerinin “uygulama standartları”nın belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Dahası, Türkiye’de, psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulamalarına yönelik süpervizyon sürecinin içeriğinin ve standartlarının tanımlanmadığı da bilinmektedir. Bununla birlikte, süpervizyon sürecinin kim tarafından, kaç öğrenci ile hangi süpervizyon yönteminin/yöntemlerinin kullanılarak yürütüleceği de belirgin değildir. Bu nedenle, bu durum Türkiye’de psikolojik danışma uygulaması kapsamında yürütülen süpervizyon süreçlerinde ne tür eksiklikler olduğunun belirlenmesi için ilk adım olarak geniş ölçekli betimsel araştırmalar yapılması gereğini doğurmaktadır.

Bu araştırmanın sınırlılıklarından biri, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterli düzeylerinin belirlenmesinde sadece içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerinin araştırılmış olmasıdır. Yurt dışında psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterli düzeylerinin belirlenmesine yönelik pek çok ölçme aracı olmasına karşın yine de yeni ölçme araçlarının geliştirilmesi gerektiği yönünde çaba gösterilmesinin altı çizilmektedir (Hill ve diğerleri, 2008). Türkiye’de ise psikolojik danışma becerilerini ölçmeyi amaçlayan sınırlı sayıda ölçme aracı bulunmaktadır. Bu durum, psikolojik danışman adaylarının ve psikolojik danışmanların tüm psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterli düzeylerini ortaya koyan ölçme araçlarını uyarlamayı ve geliştirmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bu araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterli düzeylerinin belirlenmesinde performanslarının kâğıt-kalem testi ile ölçülmüş olmasıdır. Ancak literatürde, psikolojik danışma becerilerinin ölçülmesinde kullanılan kâğıt-kalem testlerinin gerçek psikolojik danışma uygulamalarında psikolojik danışman adaylarının göstereceği performansı kestirmede yeterli olmadığı ifade edilmektedir (Ford, 1979). Bu nedenle, yurt dışında, uzun zamandır psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma oturumlarının görüntülenerek uzman kişiler tarafından değerlendirilmesine ilişkin araştırmaların yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de psikolojik danışma becerilerine ilişkin yürütülecek araştırmalarda da bu tür araştırma yöntemlerinin kullanılmasının gerek psikolojik danışman eğitime gerekse psikolojik danışma becerileri eğitime yarar sağlayacağını düşündürmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de hem psikolojik danışman eğitimi hem de psikolojik danışma becerilerine ilişkin araştırmaların ağırlıklı olarak betimsel araştırmalar olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, henüz Türkiye’de betimsel araştırmalara konu olan psikolojik danışma becerilerine ilişkin psikolojik danışman ya da psikolojik danışman adaylarının yeterli düzeylerinin deneysel çalışmalarla da incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, ileride yapılacak olan araştırmaların farklı örneklem gruplarıyla

farklı araştırma yöntem ve modelleri kullanılarak yürütülmesinin Türkiye’deki psikolojik danışman ve psikolojik danışma becerileri eğitiminin anlaşılmasına ışık tutacağına inanılmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de 40 yılı aşkın bir süredir psikolojik danışman yetiştirilmektedir. Bu bağlamda, bu araştırmanın Türkiye’de hem psikolojik danışman eğitimindeki hem de psikolojik danışma becerileri eğitimindeki mevcut durumun genel olarak değerlendirilmesi için bir adım olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının gelişmekte olan bir alan olduğu ve lisans programları ile “uygulayıcı”lar yetiştirildiği düşünüldüğünde, bu değerlendirmenin hem lisans programlarının mevcut durumunun ortaya konmasını hem de söz konusu programların geliştirilmesine yönelik birtakım öneriler ortaya çıkmasını sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Adams, S. (2006). Does CACREP accreditation make a difference? A look at NCE results and answers. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory, and Research*, 34(1&2), 66–76.
- Aladağ, M. (2013). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarında psikolojik danışma uygulaması öncesinde psikolojik danışma becerileri eğitimi: Betimsel bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 72-79.
- Aladağ, M. (2009). *Psikolojik danışman eğitiminde psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu standartları*. VIII. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalları Toplantısı, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Aladağ, M., & Bektaş, D. Y. (2009). Examining individual-counseling practicum in a Turkish undergraduate counseling program. *Eurasian Journal of Educational Research*, 37, 53-70.
- Aladağ, M. ve Bektaş, D. Y. (2007). *Psikolojik danışman eğitiminde psikolojik danışma becerilerinin kazandırılması*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aydın, A. (1996). *Empatik becerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bektaş, D. Y. ve Aladağ, M. (2005). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri dersinin kapsamı ve işlenişi*. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2004). *Fundamentals of clinical supervision* (3. Basım). Boston: Pearson Education Inc.
- Bradley, C., & Fiorini, J. (1999). Evaluation of counseling practicum: National study of programs accredited by CACREP. *Counselor Education and Supervision*, 39(2), 110-119.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (8. Basım), Ankara: PegemA Yayınları.
- CACREP Psikolojik Danışmanlık ve İlgili Programların Akreditasyonu Konseyi (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP]) Standartları (2009). Retrieved October 12, 2010, from <http://67.199.126.156/doc/2009%20Standards.pdf>.
- CACREP Psikolojik Danışmanlık ve İlgili Programların Akreditasyonu Konseyi (The Council for Accreditation of Counseling and Related Programs [CACREP]) Standartları (2001). Retrieved June, 15, 2007, from <http://www.cacrep.org/2001Standards.html>.
- Cummings, A. L., Hallberg, E. T., Martin, J., Slemmon, A., & Hiebert, B. (1990). Implications of counselor conceptualizations for counselor education. *Counselor Education and Supervision*, 30(2), 120-134.
- Daniels, T. (2003). *A review of research on microcounseling: 1967-present*. Pacific Grove: Brooks/Cole.
- Daniels, T., & Ivey, A. (Eds.). (2007). *Microcounseling: Making skills training work in a multicultural world*. USA, Illinois, Springfield: Charles C. Thomas Publisher.
- Danish, S. J. D’Augelli, A. R., & Brock, G. W. (1976). An evaluation of helping skills training: Effects on helpers’ verbal responses. *Journal of Counseling Psychology*, 23(3), 259–266.

- Denizli, S., Aladağ M., Bektaş, D. Y., Cihangir-Çankaya, Z. ve Özeke-Kocabaş, E. (2009). *Psikolojik danışman eğitiminde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu: Ege Üniversitesi Örneği*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ercan, E., Er, G., Uçar, S. ve Yaka, B. (2009). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik danışma becerileri ayırt etme ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliği*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Seyhan, Adana.
- Etringer, B. D., & Hillerbrand, E. (1995). The transition from novice to expert counselor. *Counselor Education and Supervision, 35*(1), 4-17.
- Fong, M. L., Borders, L. D., Ethington, C. A., & Pitts, J. H. (1997). Becoming a counselor: A longitudinal study of student cognitive development. *Counselor Education and Supervision, 37*(2), 110-114.
- Ford, J. D. (1979). Research on training counselors and clinicians. *Review of Educational Research, 49*(1), 87-130.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1996). *How to design and evaluate research in education* (5th Edition). New York: McGraw-Hill, Inc.
- Freeman, B., & McHenry S. (1996). Clinical supervision of counselors-in-training: A nationwide survey of ideal delivery, goals, and theoretical influences. *Counselor Education and Supervision, 36*(2), 144-158.
- Gladding, S. T. (2000). *Counseling; A comprehensive profession*. (4th Edition). New Jersey: Prentice Hall.
- Gravetter, F., & Wallnau, L. B. (2007). *Statistics for the behavioral sciences* (7th Edition). Belmont: Thomson Higher Education.
- Griffith, B. A., & Frieden, G. (2000). Facilitating reflective thinking in counselor education. *Counselor Education and Supervision, 40*(2), 82-93.
- Hackney, H., & Cormier, S. (2005). *The professional counselor: A process guide to helping* (5th Edition). Boston: Pearson Education Inc.
- Hill, C. E., Roffman, M., Stahl, J., Friedman, S., Hummel, A., & Wallace, C. (2008). Helping skills training for undergraduates: Outcomes and prediction of outcomes. *Journal of Counseling Psychology, 55*(3), 359-370.
- Ivey, A. E., & Ivey, M. B. (2003). *Intentional interviewing and counseling: Facilitating client development in a multicultural society* (5. Basım). Pacific Grove: Brooks/Cole.
- Ivey, A., Normington, C. J., Miller, C. D., Morrill, W. H., & Haase, R. F. (1968). Microcounseling and attending behavior: An approach to pre-practicum counselor training. *Journal of Counseling Psychology, 15*(5), 1.
- Kavas, A. B. (2006). *Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme: Kazanılan beceriler, süreç ve öneriler*. I. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları Kongresi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Köseoğlu, S. M. (1994). *Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Lee, D. Y., Zingle, H. F., Patterson, H. G., Ivey, A. E., & Haase, R. F. (1976). Development and validation of a microcounseling skill discrimination scale. *Journal of Counseling Psychology, 23*(5), 468-472.
- Longborg, S., Daniels, J. A., Hammond, S. G., Houghton-Wenger, B., & Brace, J. (1991). Counselor and client verbal response mode changes during initial counseling sessions. *Journal of Counseling Psychology, 38*(4), 394-400.
- Nelson, M. L., & Neufeldt, S. A. (1998). The pedagogy of counseling: A critical examination. *Counselor Education and Supervision, 38*, 70-88.
- Ögren, M. L., Jonsson, C. O., & Sundin, E. C. (2005). Group supervision in psychotherapy: The relationship between focus, group climate and perceived attained skill. *Journal of Clinical Psychology, 61*(4), 373-388.
- ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2008). 04 Mayıs 2008 tarihinde ftp://dokuman.osym.gov.tr/2008/2008_OSYS_TERCIH_KILAVUZU/6_tablo4.pdf adresinden alınmıştır.
- Özkan, R., Anjel, M. ve Soysal, A. (2009). *Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında gözetim/süpervizyon "Bir durum saptaması"*. X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Pitts, J. H. (1992). Organizing a practicum and internship program in counselor education. *Counselor Education and Supervision, 31*(4), 196-207.
- Ronnestad, M. H., & Skovholt, T. M. (1993). Supervision of beginning and advanced graduate students of counseling and psychotherapy. *Journal of Counseling and Supervision, 71*(4), 396-405.

- Sargın, N. (1993). *Rehber öğretmenlerin empati düzeylerinin geliştirilmesine ilişkin bir model önerisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sexton, T. L. (2000). Reconstructing clinical training: In pursuit of evidence-based clinical training. *Counselor Education and Supervision*, 39(4), 218-227.
- Stein, D. M., & Lambert, P. M. (1995). Graduate training in psychotherapy: An integrative review. *Professional Psychology: Research and Practice*, 25, 182-196.
- Tanrıdağ, Ş. R. (1992). *Ankara'daki ruh sağlığı hizmetlerinde çalışan personelin empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E., & Crews, J. (2002). Skills-based training and counseling self-efficacy. *Counselor Education and Supervision*, 42(2), 92-106.
- Ünal, G. (1997). *Psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin empatik eğilimlerinde gözlenen değişimler (Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Wheeler, S., & King, D. (2000). Do counseling supervisors want or need to have their supervision supervised? An exploratory study. *British Journal of Guidance and Counseling*, 28(2), 279-290.
- Wheeler, S., & Richards, K. (2007). The impact of clinical supervision on counsellors and therapists, their practice and their clients: A systematic review of the literature. *Counseling and Psychotherapy Research*, 7(1), 54-65.
- Whiston, S. C., & Coker, J. K. (2000). Reconstructing clinical training: Implications from research. *Counselor Education and Supervision*, 39(4), 228-253.
- Woodard, V. S., & Lin, Y. (1999). Designing a pre-practicum for counselor education programs. *Counselor Education and Supervision*, 39(2), 134-144.
- Yaka, B. (2011). *Mikro Beceri Eğitimi Programı'nın psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yaka, B. (2005). *Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, İ. (1992). Psikolojik danışma ve rehberlik programı öğrencileri ile psikoloji programı öğrencilerinin empatik eğilim ve empatik beceri düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 193-208.
- Zorga, (2002). Professional supervision as a mean of learning and development of counselors. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 24(4), 261-274.

Extended Abstract

One of the most fundamental aspects of effective counseling is to be an effective counselor and use counseling skills effectively. Counseling skills are tools and guidelines for counselor trainees because counselor trainees can understand counseling process by practicing counseling skills during their training. Reviewing the literature, it is known that counseling skills can be classified as basic and advanced counseling skills. Basic counseling skills include attending behavior, open and closed questions, client observation, reflection of content, reflection of feeling and summarization, whereas advanced counseling skills include confrontation, self-disclosure, reflection of meaning and focusing. In all of these counseling skills, reflection skills are approved as the cornerstones of counseling skills training. Because, counselors, who use reflection skills effectively, can a) establish effective therapeutic relationship with clients, b) give "I am here with you" message to clients, c) check whether they understand clients correctly, d) decide and apply appropriate interventions in counseling process. In brief, reflection skills are the integral part of counseling skills training. Taking the fact that reflection skills have vital importance in counselor education, it can be stated that one of the most fundamental part of counselor education is counseling skills training, in other words teaching reflection skills to counselor trainees. In the USA, counseling skills training has three basic components: pre-practicum, practicum and internship. In pre-practicum courses, counseling skills are taught to counselor trainees by instructor(s) in classes. Then, in practicum and internship courses, counselor trainees are supervised about counseling skills, session and process. Moreover, there are specific practicum and supervision standards in universities. But in Turkey, counseling skills training do not have a systematic distinction such as pre-practicum, practicum and

internship. Furthermore, it is not definitely determined practicum and supervision standards. However, when the related literature is reviewed in Turkey, in recent years it is seen that it is conducted studies regarding the role of pre-practicum and practicum courses on counseling skills and the importance of supervision process. But it is obviously seen that further studies should be conducted a lot to richer counseling skill training literature in Turkey. Therefore, the purpose of the study was to determine the competence of counselor trainees in discriminating effective and ineffective reflection skills and whether those vary with respect to take pre-practicum, practicum, and supervision courses.

There were 19 guidance and counseling undergraduate programs which have senior students in 2008-2009 academic years. Sample of this study consisted of all 19 undergraduate programs, in other words 809 counselor trainees voluntarily participate into study. Data were collected through "Microcounseling Skill Discrimination Scale (MSDS)" and "Demographic Information Form (DIF)". In data collection process, MSDS and DIF were sent to instructors of 13 undergraduate programs via mails. Instructors were being asked to deliver MSDS and DIF to counselor trainees. After data collection instruments filled by counselor trainees, instructors were being asked to send MSDS and DIF to researcher via mail. However, MSDS and DIF were administered to counselor trainees of six undergraduate programs by researcher. In the process of data analysis, percentage, frequencies and independent samples t-test were used to determine the competence of counselor trainees in discriminating effective and ineffective reflection skills and whether those vary with respect to take pre-practicum, practicum, and supervision courses.

Results showed that the great majority of counselor trainees were moderately competent for discriminating effective and ineffective reflection skills. Additionally, it is found that there was a significant difference in reflection of content skill between students who had taken a pre-practicum course and those who had not this course. But, there was no significant difference in reflection of feeling skill between students who had taken a pre-practicum course and those who had not this course. However, there was a significant difference in reflection of content and feeling skill between students who had taken a practicum and supervision courses and those who had not these courses.

Results were discussed in the light of counseling skills training literature and some suggestions were proposed regarding future studies. It can be stated that results regarding being moderately competent for reflection skills are very striking and threatening in terms of other basic counseling skills and also advanced counseling skills. Furthermore, it can be argued that counselor trainees have been educated with limited competencies regarding reflection skills. Another result of this study indicated that reflection of content can be taught in pre-practicum course, but reflection of feeling cannot be taught in pre-practicum course. Based on these finding, it can be argued that reflection of feeling is more complex skill than reflection of content and course contents of counseling skill training in pre-practicum are not enough in order to teach reflection of feeling skill to counselor trainees. However, results showed that reflection skills can be taught in practicum and supervision courses. Based on these finding, it can be argued that teaching reflection skills requires experiential learning environment for novice counselors. So, it is recommended that counseling skills and especially reflection of feeling skill should be taught with role-playing exercises in pre-practicum course. Furthermore, taking the fact that practicum and supervision courses are integral part of counseling skill training, it is recommended that practicum and supervision standards should be determined in Turkey.

This study was the one of first study aimed to examine counseling skill competence levels of counselor trainees in Turkey. However, it should be considered limitations of this study regarding data collection instrument and research design. One limitation of this study is that data collection instrument is a paper and pencil test including only reflection skills. Reviewing the literature in Turkey, it can be stated that there is a lack of measurement tools aiming at measuring counseling skills. Thus, it is recommended that measurement tools aiming at measuring counseling skills competence of counselor trainees should be adapted and developed in Turkey. It is also recommended that it should be conducted studies using video recordings and raters in order to examine counseling skills. Moreover, it is recommended that further experimental studies should be conducted with other significant variables regarding counseling skills training.

Kaynakça Bilgisi

Meydan, B. (2015). Psikolojik danışman adaylarının içerik yansıtma ve duygu yansıtma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 30(4), 1-15.

Citation Information

Meydan, B. (2015). The examination of competency level of counselor trainees in reflection of content and reflection of feeling skills [in Turkish]. *Hacettepe University Journal of Education [Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi]*, 30(4), 1-15.